

DE TRIBUNE

Redactie-adres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3.
Amsterdam.

SOC. DEM. ORGAAN

Administratie-adres:
Gysbrecht van Aemstelstraat 32
Amsterdam.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij (S. D. P.).
VERSCHIJNT WOENSDAGS EN ZATERDAGS.

REDACTIE: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.

Abonnement bij vooruitbetaling fr. p. p. 60 cent per 3 mnd.
Weekabonnement 5 ct. voor de 2 mrs. - Losse mrs. 3 ct.
ADVERTENTIËN 10 CENT PER REGEL.

De rollen omgekeerd!

In *Het Weekblad* van den A. N. D. B. wijdt de senator Henri Polak een hoofdartikel aan onze beweging.

Ja, ja, zoo'n groot man gaat zich met ons kwajongens bemoeien. Hij doet het echter op een manier, die wij hier moeten vastleggen.

Nadat hij dan wat geredekaveld heeft over onze eischen, die hij *te hoog* vindt, holt hij door en begint over 1903. Wij stonden en staan nog op het standpunt dat door zwakte en verdeeldheid deze beweging zoo'n treurig verloop had. Wij gelooven echter dat deze beweging toen hoofdzakelijk haar kracht zocht in een staking waarbij van het mis- of gelukken het wél en wee der beweging afhing. Thans is daar geen sprake van, juist omgekeerd is het ons te doen aan het werk te komen. Men ziet deze beweging draagt dus een geheel ander karakter. Hier treden afzonderlijke organisaties als zoodanig naar den achtergrond en komt het op de totale massa aan. Maar behalve deze kleine vergissing willen wij even het volgende constateeren.

H. P. schrijft dan woordelijk:

Als de S. D. A. P. een moratorium enz. had geëischt, zou de S. D. P. deze dingen voor alles wat leelijk is hebben uitgemaakt, enz.

Maar de man gaat verder, wel wetende dat de S. D. A. P. *niets* eischt; dat het noodwetje van Mendels, nu ja omdat het niet anders kon, omdat de Vakorganisaties dit opgedrongen hebben, — dat misbaksel, — door de kamerfractie na de misère van enkele maanden aan de orde is gesteld. Dit wel wetende gaat hij verder, na beweerd te hebben dat men niet bij ons moet wezen:

Van daar, dat wij er van overtuigd zijn, dat onze vrienden van het N. V. V. en den A. B. B. ook verder zullen gaan, wat noodig is om te verkrijgen, dat iedere werkeloze den oorlogstijd behoorlijk kan door komen.

Waarde senator, vergist gij U niet? Weet gij wel dat de A. B. B. meer een plaatselijke vak-centrale is evenals het landelijke N.V.V. sociale eischen propageert. Weet gij dan niet dat wanneer er een lanpelijke actie op touw werd gezet, dat dit voorheen met de S. D. A. P. gebeurde? Hoe komt dat, dat gij dit nu vergeten zijt? Gij zult toch de S. D. A. P. niet willen verloochenen. Waarde senator wees voorzichtig, gij zijt op een hellend vlak.

Verwacht u alleen iets van de vakbonden, dan zoudt ge misschien syndicalist kunnen worden. Dan zouden de rollen omgekeerd zijn! K.

De oorlog in Indië.

Wij zagen hier in Indië de donkere wolken boven Europa zich al meer en meer samenvakken. Van dag tot dag werden de telegrammen onheilspellender. En evenals in Holland kwam een soort kalmte over ons, toen de bui losbarstte en de oorlogstoestand intrad.

De Europeanen hier waren alles behalve gerust. Zou Holland in den oorlog betrokken worden? Aan welke kant zouden we moeten vechten? Hoe zou de weerslag zijn in 't Verre Oosten? Wat zou Japan doen! Zou die mogendheid zijn kans wagen om een inval op Java te doen? Met welk een angst keken de regeerders naar dien kant. Wat 'n schrik had de mededeeling van een grappenmaker al verspreid, toen deze seinde aan een der Bat. bladen, dat in de Wijnkoopsbaai op de Westkust van Java een groot aantal Japanse oorlogsschepen gezien waren. En dan, hoe zou de houding der bevolking zijn?

Al deze vragen werden opgeworpen en ernstig bediscussieerd. Geen wonder, dat de mensen wat zenuwachtig werden. En toen de Javabode een bulletin uitgaf met de tijding, dat Duitsland aan Holland den oorlog had verklaard, ontstond er een paniek, evenals in 't Moederland in de eerste dagen der mobilisatie.

Papieren geld werd geweigerd, Chinezen trokken 't binnenland in, en vroegen aan de Inlanders, of ze papieren geld hadden en wisselden dat in tegen een veel geringer bedrag. De prijzen der levensmiddelen stegen ontzettend. De levensmiddelen, die ingevoerd moeten worden uit Europa, waren dien morgen direkt 20 à 25% duurder; uur aan uur werd de toestand gekker. 's Avonds vroegen ze in de toko's meer dan 't dubbele der gewone prijzen.

En bevreesd als de regeering was voor onlusten onder de Inlanders, die op deze manier als 't ware gevild werden, besloot ze prijzen voor rijst etc. vast te stellen, waardoor de rust spoedig terugkeerde. Het gouvernement sloeg grote voorraden rijst in. Het scheelde niet veel, of in sommige plaatsen ontstonden reeds rellen, maar in deze dagen greep 't S. I. bestuur in en weerhield de inlanders van zulke dingen.

In tal van plaatsen werden vrijwilligerskorpsen opgericht. Ook de Inlanders deden op tal van plaatsen mee. Die dachten, dat ze 't onder Hollandsche heerschappij nóg beter hadden, dan onder die van een andere mogendheid. Aan zelfstandigheid en onafhankelijkheid dachten ze niet, ten minste spraken ze niet. Hoe zouden ze ook? Wanneer een vreemde mogendheid een aanval doet op „onze” kolonieën, dan zal de strijd gevoerd worden boven de hoofden der Inlanders. Deze kunnen niet omgaan met de moderne wapenen. Daar hebben we wel voor gezorgd. En ze 't leren? Het goevernement denkt er niet aan. 't Is te gevaarlijk. Ook de Inlanders wilden korpsen oprichten, maar de regeering vond 't niet goed. Wapenen kregen ze niet. Daaruit sprak natuurlijk 't groote wantrouwen der Regeering in deze Inlanders. Ze mochten er ook soms later een gebruik van maken tegen ons.

Verleden week (we schrijven eind Sept) had 'n vergadering plaats van tal van Inlandse vereenigingen, als Boedi Oetomo, S. I. enz., waar besproken werden de maatregelen, die zij zouden kunnen nemen als Holland betrokken werd in den oorlog. Daar kwam zoo duidelijk uit 't verschil tussen ambtenaren, middenstand, vertegenwoordigd door B. O., en 't eigenlike volk.

Een der eersten stelde voor, de regeering aan te bieden werkzaam te zijn bij 't vervoer van transporten, ziekenbehandeling, 't overbrengen van bevelen etc., maar een der S. I. vertegenwoordigers merkte schamper op, dat dát absoluut niet nodig was, want daartoe was de bevolking volgens reglementen verplicht en 't was niet nodig, dat nog eens aan te bieden.

De lezer zal begrijpen, dat wij ook nieuwsgierig waren naar de houding der sociaal-demokraten. Zouden zij alles doen, wat ze konden om den oorlog te verhinderen?

Reuter seinde daarvan niets; maar 't feit, dat de oorlog met al zijn ellende uitgebarsten was en al groter afmetingen aannam, gaf ons de teleurstellende zekerheid, dat de socialistischen haar niet hebben kunnen tegenhouden. Waren ze niet gereed?

Ook vroegen we, zouden de Hollandse arbeiders in deze dringende omstandigheden eenheid betrachten in hun aksie tegen de oorlog. De verklaring van Troelstra in de Kamer, de artikelen in „Het Volk”, ze sloegen ook deze hoop den bodem in. Ook S. D. A. P.-ers hier lieten zich afkeurend uit over 't afwijzen van samenwerking op demonstraties en vergaderingen. De S. D. A. P. schijnt meer prijs te stellen op simpatiebetuigingen van rechters en dominee's dan op steun van de revolutionaire arbeiders. Aroen.

Het Volksleger.

II.

De democratische eischen van ons strijdprogram zijn meest een erfenis van de vroegere kleinburgerlijke democratie; zoo ook het volksleger, dat de wensch naar nationale eenheid en onafhankelijkheid bij deze klasse tegelijk met haar afkeer van het militarisme der grootkapitalisten en adellijke heeren uitdrukte. De kleinburgerlijke democratie is door de kapitalistische ontwikkeling onder de voet gelopen; de politieke ontwikkeling ging juist den anderen kant uit. Door de nieuw opkomende proletarische democratie beteekenen die eischen wat anders n.l.: een richtsnoer voor den dagelijkschen strijd in het parlement. Wanneer daar de sociaaldemokraten de misstanden van het leger kritiseeren, de mishandelingen, de paradedril, den langen diensttijd, de eigendunkelijkheid der meerderen, de zware disciplinaire straffen, dan vindt deze kritiek eerst eenheid en samenhang door een ander stelsel van legerorganisatie, dat al deze euvelen niet heeft, tegenover het bestaande te plaatsen.

Het strijdprogram is dus geheel en al aangepast aan het parlementarisme; daar hoort het bij. Zoolang dus het parlementarisme de kern en de hoofzaak van onzen strijd vormde — in de achter ons liggende veertig jaren, waarin de arbeiders tot een eerste ontwaken, tot klassebewustzijn, tot begin van organisatie gebracht moesten worden — stond ook het strijdprogram in betekenis vooraan; de klassestrijd werd als het ware in een strijd om talloze hervormingen op elk gebied van staatsleven versnipperd. Maar door de ontwikkeling der laatste jaren geldt dat niet meer. Het moderne kapitalisme, het imperialisme heeft een diepgaande verandering gebracht in den geheelen klassestrijd der arbeiders. En daardoor staan wij nu ook anders tegenover de eisch van het volksleger.

Het parlementarisme verliest zijn alles overwegende betekenis; de groote beslissingen vallen buiten het parlement; en wij zien dan ook inplaats van den frisschen partijstrijd uit den ouden tijd langademige, leege, diplomatieke veelpraterij opkomen, waarvan niet de minste kracht meer uitgaat. De stilstand van de sociale hervormingen bewijst, dat met deze krachteloze middelen van de overmoedige zelfbewuste bourgeoisie en de reusachtig sterke regeeringsmacht niets meer af te dwingen is. Alleen met nieuwe, veel krachtiger akties, waarbij de arbeidersmassa's zelf op de been komen, kan iets uitgericht worden; maar deze massa's zijn alleen voor zeer groote dingen op de been te brengen. Het komt er niet meer op aan, een volledig systeem van betere democratische regelingen inplaats van de tegenwoordige te ontwerpen; het gaat er om macht te veroveren. Niet van de overtuigende kracht van onze argumenten, maar van de meeslepende kracht van onze akties moet nu vooral de propagandistische werking uitgaan, die de beweging doet groeien. Dat wil niet zeggen, dat het parlementair optreden overbodig wordt: wel kunnen wij het op het oogenblik nergens aan een praktisch voorbeeld zien, maar toch is het waarschijnlijk, dat dan werkelijk revolutionaire socialistischen in de parlementen door hun optreden de kracht van de massabewegingen buiten het parlement aanmerkelijk kunnen versterken. Maar ook voor hen wordt dan de strijd op de groote kwesties geconcentreerd; het strijdprogram verliest in elk geval zijn overwegende betekenis, sommige punten meer, andere minder.

Meer dan andere verliest de eisch van het volksleger zijn betekenis. Het berust op de vooronderstelling, dat het land tegen een buitenlandschen vijand verdedigd moet worden. Ook het proletariaat had hiermee rekening te houden, zoolang machtige staten van voor-kapitalistische, barbaarsche natuur de kapitalistische landen bedreigen. Vandaar Bebels

uitspraak uit de jaren negentig, dat ook hij tegen Rusland het geweer zou opnemen. Later heeft soms het gele gevaar, de verre fantasie dat honderdmillioenen modern gewapende Chineezers zich op Europa zouden storten, een gelijksoortigen indruk gemaakt. In werkelijkheid is dit niet meer dan fantasie. Het 19-de eeuwse Rusland was het laatste barbaarsche land, dat Europa bedreigde. Alle oorlogen, die tegenwoordig mogelijk zijn, zijn koloniale oorlogen tegen zwakke primitieve volken, of imperialistische oorlogen tusschen kapitalistische staten onderling. China b.v. zal eerst dan als machtsfactor meetellen, als het kapitalistisch geworden is, dus een sterk proletariaat bezit. Voor het proletariaat is alle reden, oorlog tegen andere staten te willen voeren, verdwenen. Wie nu het vaderland wil verdedigen, stelt zich in dienst van de imperialistische belangen der bourgeoisie. Dit wordt reeds uitgedrukt door het feit, dat de internationale kongressen het behoud van de wereldvrede als hoogste proletarische eisch stelden; helaas was het slechts een woord; voor de daad ontbrak de moed.

De noodzakelijkheid van een leger — dus een volksleger — voor het proletariaat wordt vaak op deze manier bepleit, dat de eerste socialistische landen zich moeten kunnen verdedigen tegen kapitalistische naburen, die hen zeker zullen aanvallen — evenals in de 16de eeuw burgerlijke landen tusschen feudale staten lagen, en in 1791 het burgerlijke Frankrijk door de achterlijke andere staten werd aangevallen. Maar deze geheele voorstelling van de militaire verdediging van een socialistisch land is een absurd bedeksel; zij berust op het reformistische idee, dat sommige landen langs een zoet lijntje zonder groote beroering, al parlementair hervormende, in het socialisme zullen glijden en de anderen achter zich laten. In werkelijkheid kan het socialisme slechts komen als resultaat van reusachtige wereldberoeringen, die alle landen aantasten, de achterlijke zoo goed als de meest ontwikkelde. Wat het proletariaat in één land door zijn strijd wint, oefent direkt een terugslag op alle andere uit. In vroegere eeuwen was de produktie slechts lokaal; nu is de produktie wereldproduktie, en elke storing springt op de geheele wereld over. In 't kort gezegd: de proletarische revolutie is slechts als wereldrevolutie mogelijk. Hiervoor is dus een volksleger als wapen van het proletariaat niet noodig.

Een andere reden, waarom vaak nog aan een volksleger als praktische zaak gedacht wordt, ligt in de rol, die het in de proletarische revolutie zelf spelen zou. De arbeidersklasse steunt in haar strijd aktijd op de rechten en de macht, die het kapitalisme haar door zijn eigen levensbehoeften moet geven: politieke rechten, bewegingsvrijheid, organisatie. Zoo maakt ook het kapitalisme de arbeiders tot een militair gewapende legermassa; de moderne legers zijn naar hun samenstelling volkalegers, alleen onder dwangkommando van de bezitters. Daardoor zijn zij in den klassenstrijd tegen de arbeiders te gebruiken. Wordt de staat echter door de noodzakelijkheid, aan die legers door ontwikkeling der individuele eigenschappen de hoogste vekhtswaarde te geven, tot hervormingen in de richting van een democratisch volksleger gedreven, dan is het leger tot die rol niet meer bruikbaar. En gaat dit zoover, dat het een werkelijk volksleger wordt, dan kan het omgekeerd als een wapenmacht van het revolutionaire proletariaat tegen de bourgeoisie optreden.

Maar ook deze opvatting is zuivere utopie. Natuurlijk zal de bourgeoisie democratische wijzigingen der legerorganisatie niet toelaten, die dit gevolg zouden hebben. Juist omdat een volksleger een wapen der arbeidersmassa's zou kunnen zijn, is het volksleger ondenkbaar, zolang de bourgeoisie heerscht. Wij moeten er op rekenen, dat in de groote massabewegingen der arbeiders, de militaire macht als wapen der regeering tegenover de arbeiders zal staan. De macht van de heerschende klasse, die een minderheid der bevolking vormt, berust in laatste instantie op haar gezag, haar autoriteit bij de volksmassa's, waarvan, nog bijzonder versterkt en aangekweekt, de militaire discipline als het ware de laatste redoute is. De macht van de organisatie, van de eenheid van wil, die van boven af alle machtsmiddelen van den staat en ook alle soldaten in beweging brengt en dirigeert, geeft aan de heerschende klasse haar kolossaal overwicht over de ongeorganiseerde volksmassa. Stelt zij tegenover massa-akties der arbeiders het leger, om de arbeiders door vrees uiteen te jagen, zoo is deze strijd feitelijk een strijd tusschen de militaire discipline van het leger en de vrijwillige discipline der massa's, tusschen de kracht der dwangorganisatie van boven en die der groeiende eigen organisatie der arbeiders. Vaak zal deze strijd ten nadeele der arbeiders afloopen; zoo moeten ze juist organisatie leeren. Maar ten slotte geeft het feit den doorslag, dat het leger in samenstelling een volksleger is, uit volkskinderen bestaat, die eenmaal, als natuurlijk gevolg der omstandigheden, zullen weigeren, op gebod van boven op hun klassegelovenen te schieten. Dan is de proletarische discipline boven de militaire uitgegroeid, en heeft haar overwonnen. Daarmee zakt de laatste, hoogste machtsfactor der heerschende klasse in elkaar; dan heeft het proletariaat de politieke heerschappij veroverd.

Natuurlijk is dit slechts de algemeene tendens van een lang en wisselend historisch proces, dat in vele trappen ver-

loopt: door nederlagen onderbroken gedeeltelijke overwinningen, waarbij door het proletariaat bepaalde gewichtige concessies worden afgedwongen, en waarbij het leger een verschillende rol zal spelen. Maar deze algemeene tendens toont niets van een overgang tot een volksleger. Het einde van het militaire leger van het kapitalisme zal daarin bestaan, dat de discipline, door de onnatuurlijke van de soldaten geveerde taak, zich meer en meer vervluchtigt, de militaire organisatie uiteenvalt en in zijn elementen opgelost wordt, en zoo de natuurlijke economische organisatie der massa's onbelemmerd de ordening der maatschappij in de hand kan nemen. A. P.

Verbetering. Aan 't slot van het eerste art. is een regel uitgevallen. De 2-de zin van de laatste alinea moet luiden:

Het is technisch mogelijk, daarom eischen wij het in ons program; maar het is politiek onmogelijk — dus blijft een eisch — omdat de bourgeoisie het niet wil.

Economische Kroniek.

Wisselkoersen.

We hebben in deze rubriek reeds meermalen op de beteekenis van 't goud in 't maatschappelijk productieproces gewezen. Waardoor onderscheidt zich nu 't goud van de andere vormen van bezit? Niet door zijn waarde grootte, want deze wordt bepaald door de hoeveelheid arbeid die 't vertegenwoordigt. Doch als de uitdrukking van 't maatschappelijk karakter van den rijkdom, zooals Marx 't betitelde. De rijkdom der maatschappij, zoo voegde Engels er voor meer dan een halve eeuw aan toe, bestaat slechts als rijkdom van individuen, wier privaatzit het is. Ze is slechts daardoor maatschappelijk, dat deze individuen, tot bevrediging van hun behoeften, de kwalitatief verschillende gebruikswaarden tegen elkaar ruilen. In de kapitalistische produktie kunnen zij dit slechts door middel van het geld. Zoo wordt slechts door middel van 't geld de rijkdom van 't individu als maatschappelijke rijkdom voorgesteld, in 't geld, in dit ding, is de maatschappelijke natuur van dezen rijkdom belichaamd.

In normale tijden, althans voor de kapitalistische maatschappij normaal, denkt men daaraan niet. Dan wordt het goud, het geld verdrongen door den anderen maatschappelijke vorm van rijkdom, door het krediet.

Doch zoodra breekt niet een crisis uit, als de economische crisis van voor eenige maanden, zoodra wordt niet 't krediet geschokt, of onmiddellijk komt de groote navraag naar goud, dan treedt onmiddellijk de eisch naar voren, dat alle wissels, waardepapieren, waren omgezet zullen kunnen worden in bankpapier en 't gezamenlijke bankpapier in goud.

En al 't goud en zilver, dat dan deze eischen zou moeten bevredigen, vertegenwoordigt slechts in vergelijking met de totale produktie een onbeduidende hoeveelheid metaal.

Toch vertegenwoordigt het goud de basis van 't kapitalistisch productiestelsel. Er blijkt alleen weer ten duidelijkste uit, dat de kapitalistische produktie geen maatschappelijke produktie is, onderworpen aan maatschappelijke controle.

Marx besloot in zijn *Kapitaal* (III, 132) zijn verhandeling over de wisselkoersen met een aardige vergelijking tusschen 't geld en 't krediet.

Het geldsysteem is in wezen katholiek, het kredietstelsel in wezen protestant. In den vorm van bankpapier heeft de geldswaarde der waren slechts een maatschappelijke beteekenis. 't Is het geloof, dat zalig maakt. Het geloof in de geldswaarde als een daaraan verbonden beteekenis der waren, het geloof in de productiewijze en haar voorbeschikte orde... Zoo weinig echter als 't protestantisme in zijn grondslagen verschilt van 't katholicisme, zoo weinig verschilt 't kredietstelsel in grondslag van 't geldsysteem".

We hebben indertijd reeds over de beteekenis der wisselkoersen in verband met de economische crisis iets gezegd. Thans in deze, voor den econoomist misschien dankbare tijden, doet zich de wisselkoers voor als een woelende zee, waarbij zelfs crisistijden in 't niet vallen. In normale tijden geven de wisselkoersen de internationale beweging der geldmetalen aan. Wanneer dan Engeland meer te betalen heeft aan Duitsland als Duitsland aan Engeland, dan stijgt in Londen de prijs van de Mark, in ponden uitgedrukt en in Berlijn daalt de prijs van het Engelsche pond in Marken uitgedrukt. Blijft deze toestand bestendig en wijzigt ze zich niet weer door b.v. overwegende inkoop van Duitsland in Engeland, dan moet de prijs van 't pond voor wissels in Marken op Duitsland tot aan 't punt stijgen, waarop het loonend wordt, in plaats van wissels metaal — goud geld of baar goud — uit Engeland in betaling naar Duitsland te zenden.

Dan grijpen de banken in, verhoogen hun discont het algemeen verloop dat kenmerkend is voor de aanvang der crisistijden.

Thans is de geheele wisselmarkt gedesorganiseerd. Vele landen hebben den uitvoer van hun goud verloor, het krediet is uitermate beperkt, uitvoerverboden voor vele artikelen uitgevaardigd. Zoo noteerde het Engelsche pond te Londen 4,97 dollars, zoo steeg de muntpariteit tusschen Engeland en Rusland van 94.60 tot 110—115, ja bedroeg zelfs 120—125.

Dat wil zeggen dat Engeland bij invoer uit New York 2% rabat krijgt op de prijzen, bij aanvoer uit Rusland zelfs 20% en meer. Maar dit wil ook zeggen dat New-York bij invoer uit Engeland 2% verlies Rusland zelfs 20%. Dat belemmert de handel buiten gewoon, maakt ze zelfs onmogelijk bij hooge percenten.

Hoe de wisselkoers bv. hier schommelt, blijkt uit de waarde van 't pond in Amsterdam, voor een paar maanden gestegen tot f 12.45, daarna gedaald tot f 11.68 en thans (we schreven 25 Oct.) weer ongeveer normaal.

De wisselkoersen geven dus thans nog iets anders weer. De gewone verrekningen zijn nu uitgeschakeld. Buitenlandsche saldo's kunnen niet verrekend worden. Verrekening in goud is onmogelijk; wissel-arbitrage eveneens althans voor de massa der gevallen. De wisselkoersen toonen dus thans min of meer duidelijk aan de stand van de in- en uitvoerbeweging.

Zooals van zelve sprak, werd 't Russische krediet 't meest geschokt. Rusland profiteert intusschen van zijn bondgenooten door Russische schatkistwissels in Londen te plaatsen, zooals reeds Frankrijk voor 24 millioen gulden geholpen werd door overname van haar schatkistwissels. Op dezelfde wijze zal waarschijnlijk Duitsland Oostenrijk helpen.

't Sprekt van zelve, dat nog andere invloeden op de wisselkoersen inwerken dan de door ons hier genoemde. We meenen echter voor onze lezers hiermede te kunnen volstaan. Al zulien de meesten onzer weinig ponden te wisselen hebben, toch is het volgend der maatschappelijke verschijnselen juist in deze tijden voor den sociaal-democraat van waarde om zijn inzicht in 't maatschappelijk raderwerk te verhelderen en te bevestigen. C.

Van de Afdelingen.

Amsterdam. De Donderdag-vergadering van de werklozen in de Geelvink was drukker bezocht dan ooit. Van den Bergh, Lansink en Wijnkoop spraken. Er was algemeene ontstemming over het onbeschaamde geschrijf van Senator Polak in het weekblad van de A. N. D. B. over Onze Eischen.

Den Haag. Dinsdag sprak Wijnkoop voor „De Zaaier" over De Internationale, wat ze was en wat ze worden moet. Het was een goede vergadering. Wij wonnen 3 leden.

Eind volgende week verschijnt:

Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Sociaal-Demokratie

door H. GORTER.

Ongev. 80 pag.

Prijs 10 cents.

Uitgave: Brochurehandel S. D. P.

Gysbr. v. Aemstelstraat 32,

Amsterdam.

S. D. P. Afdeling Amsterdam.

Huishoudelijke Vergadering.

Vrijdagavond half negen precies in Maison Prins, Waterlooplein 35. Agenda: Samenwerking, Winterkampagne, Financiën, Huisbezoek, Kolportage, Werken met *De Tribune*.

Korrespondentie. J. L. N. te B. Wat in *Het Volk* staat, nl. dat iemand namens de Samenw. Arb. Ver. op een verg. zou gezegd hebben, dat tegenover de A. N. D. B. een nieuwe diamantbewerkerorganisatie moest worden opgericht, is natuurlijk een malle leugen van *Het Volk*. —

Van Bergen komt ertegen op, dat in het schrijven van Van Loenen aan Wijnkoop in ons nummer van 4 Nov. een eisch verdedigd wordt van „algemeene en hooge uitkeering", welke eisch volgens hem ingaat tegen de eisch van betaling van vol loon, door het Agitatie-Komitee gesteld. — En Van Loenen deelt ons mee dat het een leugen is, dat hij ooit naar de liberalen zou zijn overgegaan. Wel heeft hij in *De Vooruit* lasterpraatjes van S. D. A. P.-ers recht gesteld, nadat hem daartoe in *De Toorts* de gelegenheid was geweigerd.